

Biološka raznolikost Biodiversity

Bosna i Hercegovina ima veoma mali broj zaštićenih područja: veličina zaštićenih oblasti, izražena kao procenat od ukupne površine zemlje, preko devet puta je manja od evropskog prosjeka, a 54 puta manja od iste površine u Njemačkoj (WRI, 2001). Najveća opasnost za biodiverzitet dolazi od gubitka staništa. Ne postoji organizovani monitoring, a posljedice rata na biodiverzitet nisu u potpunosti poznate (REC, 2000).

Bosnia and Herzegovina has a very small number of protected areas: the area of protected land as a percentage of the total land area is more than nine times smaller than the European average, and 54 times smaller than the protected area in Germany (WRI, 2001). Most threats to biodiversity come from loss of habitats. There is no organized monitoring and the effects of the war on biodiversity are not completely known (REC, 2000).

Glavni trendovi u BiH

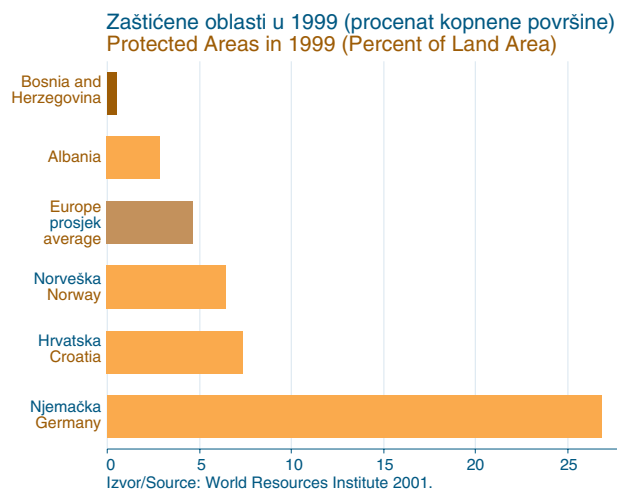
U 1999, samo 0,55% teritorije bilo je zaštićeno (253 područja na 28.127 hektara). Postojalo je pet strogih rezervata, tri upravljana rezervata, dva nacionalna parka, 29 specijalnih rezervata, 16 parkova prirode, 195 spomenika prirode, sedam biljnih vrsta i 259 životinjskih vrsta. Nacionalni planovi predviđaju zaštitu 16% ukupne površine zemlje u budućnosti.

Najvažniji problemi vezani za biodiverzitet su: nestanak staništa zbog prekomjerne ispaše, nerazvijeni sistem zaštićenih područja i loše upravljanje zemljom, uključujući i naselja u zaštićenim područjima.

Nepovoljan reljef, loša obrada zemlje, minska polja, privremena izbjeglička naselja, NATO kampovi te odlaganje komunalnog otpada su najveći uzročnici promjena u korišćenju zemljišta koji vode ka gubitku biodiverziteta.

Nacionalna botanička crvena lista publikovana je 1997. Ona sadrži 678 biljnih vrsta registrovanih prema IUCN kategorijama.

Ne postoji ustanovljeni monitoring sistem, a podaci o posljedicama rata na biljni i životinjski svijet nisu u potpunosti poznati (REC, 2000).

Biološka raznolikost

Biodiversity

Main BIH Trends

In 1999, only 0.55% of the territory was protected (253 areas on 28,127 hectares). There were five strict reserves; three managed reserves; two national parks; 29 special reserves; 16 natural sites; 195 natural monuments; seven plant species; and 259 animal species. National plans exist to protect 16% of the total land area in the future.

The most important problems related to biodiversity are: loss of habitat due to overgrazing; an underdeveloped system of protected areas; and poor land management, including settlements in protected areas.

Unfavorable relief, poor farming practices, minefields, temporary refugee settlements, NATO camps, and municipal waste dumping are the main causes of changes in land use leading to biodiversity loss.

The national botanic red list was published in 1997. It contains 678 plant species, registered according to the IUCN categories.

There is no established monitoring system and data on the effects of the war on wildlife is not completely known (REC, 2000).

Biološka raznolikost

Osnovni pritisak na biološku raznolikost dolazi od promjena u korištenju zemljišta i od uništavanja staništa. Neodrživa poljoprivreda, ribarstvo i šumarstvo takođe doprinose gubitku biološke raznolikosti. Ostali pritisci su prouzrokovani uvođenjem egzotičnih vrsta, homogenizacijom vrsta i zagađivanjem. Očekuje se da će promjene klime u budućnosti biti drugi najvažniji faktor koji izaziva smanjenje biološke raznolikosti, pored promjena u korištenju zemljišta i gubitka staništa.

Teško je izmjeriti uticaj gubitka biološke raznolikosti na nivou ekosistema, zato što su odnosi između vrsta i okoliša suviše komplikovani. Biološka raznolikost u mnogim slučajevima obezbjeđuje procese koji su važni iz globalne perspektive (kao što je apsorpcija ugljika i genetički materijal za medicinske potrebe). Na taj način, gubitak biološke raznolikosti u jednoj zemlji, imaće uticaj i na druge zemlje.

Političke opcije

Korištenje zakonske regulative da se ograniči pristup biološkim resursima (zabrane lova ili formiranje zaštićenih oblasti) ne pokazuje dobre rezultate. U budućnosti, veću pažnju bi trebalo pokloniti podizanju svijesti i ekonomskim instrumentima koji će dozvoliti održivu upotrebu biološke raznolikosti. Politika treba da se usredsredi na smanjenje degradacije i fragmentacije staništa usljed razvoja infrastrukture, na uvođenje održive poljoprivrede i šumarstva, te na ozbiljno poklanjanje pažnje prekomjernom ribarenju. Pošto su uticaji smanjenja biološke raznolikosti vrlo kompleksni, politika koja će se odnositi na ovu oblast takođe mora biti kompleksna. Ona treba uključiti sveobuhvatne strategije za integrisano upravljanje zemljištem, vodom i živim svijetom. Politika se mora prestrojiti od koncentrisanja na zaštitu vrsta prema pristupima koji su više okrenuti ka ekosistemima (OECD, 2001).

Međunarodna saradnja je vrlo bitna zbog globalne prirode ovog problema. Postoji nekoliko međunarodnih dokumenata, kao što je Konvencija o biološkoj raznolikosti, Konvencija o svjetskom naslijeđu i Ramsar konvencija, ali njihova implementacija nije daleko odmakla. Potrebno je takođe osigurati finansijsku podršku zemljama u razvoju da bi im se omogućilo da investiraju u projekte zaštite biološke raznolikosti (OECD, 2001).

Biološka raznolikost Biodiversity

Globalni trendovi i projekcije

Zaštićena područja u OECD zemljama dostigla su 12% od ukupne površine OECD zemalja u 1996.

Očekuje se da će se u OECD zemljama smanjenje biodiverziteta nastaviti zbog porasta zagađenja, poljoprivrede i šumarstva. U zemljama izvan OECD-a stopa gubitka biodiverziteta će se povećati.

Očekuje se da će promjene u korištenju zemljišta biti najveći uzrok gubitka biodiverziteta u 21. vijeku. Slijedeći značajan uzrok će biti klimatske promjene (OECD, 2001).

Global Trends and Projections

The protected area in OECD countries reached 12% of the total OECD land area in 1996.

It is expected that the decline in biodiversity will continue in OECD and increase in non-OECD countries, because of the increase in pollution, agriculture, and forestry.

It is projected that changes in the use of land will remain the most important cause of biodiversity loss in the 21st century. The next most important cause will be climate change (OECD, 2001).

Biološka raznolikost u BIH

Podaci o uticajima rata na biološku raznolikost ne postoje a ne vrši se ni monitoring (REC, 2000). Jedna od posljedica rata je uništenje kompletne dokumentacije koja se odnosi na zaštitu prirode. Postoje planovi da se uništena dokumentacija obnovi, ali je njihova implementacija upitna zbog malog značaja koji pitanja okoliša imaju u bosanskoj javnosti i među zvaničnicima, kao i zbog nedostatka finansijskih sredstava i profesionalne podrške (Federal Ministry, 2000).

Loše upravljanje zemljištem je glavni uzrok smanjenja biološke raznolikosti. Glavni problemi povezani sa upotrebom zemljišta odnose se na minska polja i neeksplovirana ubojita sredstva (NUS). Zemljište u BIH je u veoma lošem stanju: 89% je ugroženo erozijom. Nepovoljan reljef i loša poljoprivredna praksa takođe prouzrokuju gubitke. Kao posljedica rudarstva i nekih industrijskih aktivnosti, 20.000 hektara zemljišta pripada takozvanim "tehnološkim pustinjama", od kojih je samo 1,5% rekultivisano. Privremena izbjeglička naselja, NATO kampovi i minska polja doprinose daljem gubitku zemljišta. Još jedna opasnost po zemljište dolazi od komunalnog otpada (REC, 2000).

Veoma je važno da se promijeni tradicionalno shvatanje da zaštita prirode znači ekonomske žrtve. BIH još nije potpisala Konvenciju o biološkoj raznolikosti. Izvjesni naponi su učinjeni u tom pogledu, ali su bili ograničeni teškom političkom i socijalnom situacijom u zemlji (Federal Ministry, 2000).

Biodiversity

The main pressures on biodiversity come from land use changes and habitat destruction. Unsustainable agriculture, fisheries, and forestry also contribute to biodiversity loss. Further pressures are caused by introduction of exotic species, species homogenization, and pollution. It is expected that climate change will generate the second largest pressure in the future, after land use changes and habitat loss.

It is hard to measure the impact of biodiversity loss on the ecosystem scale, because the relationships between species and the environment are too complicated. Biodiversity in most cases provides services that are important from a global perspective (such as carbon sinks and genetic material for medical use) therefore, biodiversity loss in one country will affect other countries as well.

Policy Options

The use of regulations to limit access to biodiversity resources (bans on hunting, or the creation of protected areas) has not achieved good results. In the future, more attention should be paid to awareness

Biološka raznolikost

Biodiversity

raising and economic instruments that will allow sustainable use of biodiversity. Policies should concentrate on reducing habitat degradation and fragmentation due to infrastructure development, on introducing sustainable agriculture and forestry, and seriously addressing over-fishing. Since the impacts of biodiversity loss are very complex, the policies to address it also need to be complex. They should include comprehensive strategies for integrated land, water, and wildlife management. Policy must shift from concentration on protecting species to more ecosystem-oriented approaches (OECD, 2001).

International cooperation is very important because of the global nature of biodiversity problems. There are several international documents, such as the Convention on Biodiversity, World Heritage Convention, and Ramsar Convention, but the country commitments and implementation have not been very good. Richer countries should provide the financial support needed by developing countries for investment in projects for biodiversity protection (OECD, 2001).

Biodiversity in BIH

Data on the effects of war on wildlife does not exist and monitoring is not in place (REC, 2000). One of the consequences of the war was the destruction of all documentation related to nature conservation. Some programs to restore the destroyed documentation have been made. However, the implementation of these projects is questionable due to the low ranking of environmental concerns by the Bosnian public and officials, as well as to the lack of financial means and professional expertise (Federal Ministry, 2000).

Poor land use management is the most important cause of biodiversity loss. The main problems related to land use are minefields and unexploded ordnance (UXO). The soil of BIH is in very bad condition: 89% is in danger of being eroded. Difficult terrain and bad farming practices also cause losses. As a result of mining and industrial activities, 20,000 hectares of land belongs to so-called “technological deserts”, of which only 1.5% has been claimed for recultivation. Temporary refugee settlements, NATO camps, and minefields contribute further to the loss of land. Another threat to the land is municipal waste dumping (REC, 2000).

It is very important to change the traditional public view that nature protection means economic sacrifice. Bosnia and Herzegovina has not yet signed the Convention on Biological Diversity. Some efforts have been made, but they have been hampered by the poor political and social situation in the country (Federal Ministry, 2000).